

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र, जिल्ला भूमि अधिकार मञ्च, र राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च नेपालले अक्टोबर २०१८ (१८ असोज-१८ कार्तिक २०७५) महिनामा गरेको गतिविधिहरुको संक्षिप्त अपडेट यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ।

गाउँब्लकको हक प्राप्त :

यस महिना सर्वाही जिल्लाका १०९८ परिवारले जम्मा १४.९ हेक्टर गाउँब्लक जमिनको लालपुर्जा प्राप्त गरेका छन्।

“जमिनको नाममा केहि पनि थिएन। श्रीमान्‌ले जहाँ त्याउनु भयो त्यही घर मानेर बस्न थालैँ। श्रीमान्‌को मृत्यु पछिकहाँ जाने के गर्ने चिन्ता थियो।। गरिबको कुरा मञ्चले सुन्दू भनेर बैठकमा भाग लिन थालैँ। गाउँब्लकको जमिनको कुरा त्यहीँबाट थाहा भयो। आज वर्षोंको दुख कष्ट पछि लालपुर्जा प्राप्त भयो। मेरो परिवारको सुखको दिन बल्ल आएको छ।

नैना कली राम
ईश्वरपुर नगरपालिका १५, सर्वाही

गाउँब्लकको पूर्जा प्राप्त गर्दै ईश्वरपुर नगरपालिका १५ की नैना कली राम,

“म यो गाउँब्लकमा विगत १५ वर्ष देखि बस्दै आएको छु। मालपोत र नापीसँग धेरै बिन्ती र वार्ताहरु गच्यैँ। तर सबै विफल मात्र भए। गएको चुनावमा यहि सवालको समाधान गर्ने भनेर बडा अध्यक्षमा उठेँ। सबैको सहयोगले मैले चुनाव जितेँ। भूमि अधिकार मञ्चसँग चरण चरण को बैठक भयो। निवेदन र आन्दोलनका लागि मञ्चसँग बडाले पनि समन्वय गच्यो। मञ्चको सहायताले आज मैले लगायत हाम्रा गाउँका धेरैले गाउँब्लकको पूर्जा प्राप्त गरेका छौँ।”

कपिल देव चौधरी
बडा अध्यक्ष, ईश्वरपुर नगरपालिका १५

लालपुर्जा वितरण कार्यक्रममा विचार व्यक्त गर्दै बडा अध्यक्ष कपिल देव चौधरी

संयुक्त पुर्जा बनाउने थपिए :

यस महिना धादिङमा ५, रसुवामा ५, नुवाकोटमा ४ र रामेछापमा २ गरि जम्मा १६ जोडीले संयुक्त पुर्जा निर्माण गरी ०.२९ हेक्टर जमिनमा समान हक कायम गरेका छन् । जिल्ला भूमि अधिकार मञ्च तथा सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको निरन्तर छलफल, अभियान तथा महिला सशक्तिकरण कार्यक्रमले यो उपलब्धी हासिल भएको हो ।

संयुक्त पूर्जा निर्माण प्राप्त गरेपछि रसुवाका जानुका थापा मगर तथा शिव बहादुर थापा मगर

एधारै सामाजिक लेखाजोखा सम्पन्न :

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको एधारै वार्षिक सामाजिक लेखाजोखा अक्टोबर ७, २०१८ मा काठामाडौँमा सम्पन्न भयो । सरकारी कार्यालय, साभेदार तथा सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधि, समुदाय तहका अगुवा, भूमि अभियानकर्ता र आत्मनिर्भर केन्द्रका सदस्यहरूको सहभागिता सम्पन्न लेखाजोखामा संस्थाको वार्षिक कार्यक्रम उपलब्धी, आर्थिक कारोबारका साथै आगामी प्राथमिकतालाई समेटिएको थियो ।

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक जगत देउजाले केन्द्रले एक दिन सबै नेपालीको सुरक्षित आवास, मोही र सानाकिसानको कृषि भूमि र हरेकको जीवन मर्यादित बन्ने सपना बोकेर काम गरिरहेको बताउनुभयो । उहाँले आगामी दिनमा जनसंगठन र अहिंसात्मक सामाजिक आन्दोलनको सुदृढिकरण, विद्यमान कानुन अनुरूप भूमि अधिकार प्राप्तिका लागि भूमि अधिकारबाट बच्चतलाई सहयोग, भूमि अधिकार र दिगो भूमि व्यवस्थापनसम्बन्धी नीतिगत वकालत, भूमिमा महिला किसान अभियान, अध्ययन अनुसन्धान संस्थाको प्रमुख संलग्नताको क्षेत्र हुने कुरामा जोड दिनुभयो ।

कार्यक्रममा सहभागी हुँदै राष्ट्रिय सभाका उपाध्यक्ष माननीय शशिकला दाहालले सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रले आफ्नो संस्थागत सुशासन र पारदर्शिताको लागि निरन्तर सामाजिक लेखाजोखा गर्नु सहाननीय कार्य भएको बताउनुभयो । उहाँले यो संस्थाले लामो समयदेखि भूमि अधिकार अभियानमार्फत गरिब तथा भूमिहीनको पक्षमा काम गर्दै अघि बढेको अहिले राज्यले भूमिसम्बन्ध ऐन र कानुन बनाउने प्रक्रिया अघि बढाएको हुँदा त्यो प्रक्रियामा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरी वर्षोदेखि भूमि अधिकारबाट बच्चत समुदायको पक्षमा कानुन निर्माण गर्नुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

कृषि सहकारी तथा प्राकृतिक स्रोत समितिका सभापति, माननीय पूर्णाकुमारी सुवेदीले कार्यक्रममा बोल्नु हुँदै भूमि अधिकार अभियानले धेरै समस्या समाधानको लागि पहल लिएको बताउनुभयो । उहाँले हाल आफूले नेतृत्व गरेको समितिमार्फत जनताको पक्षमा ऐन र कानुन बनाउनको लागि पहल लिने बताउनुभयो । कार्यक्रममा सामाजिक सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रबाट आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा भूमि अधिकार अभियान र पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माण अभियानका कार्यक्रमका लागि १९ करोड ३१ लाख ४ हजार ६ सय ७३ रुपियाँ खर्च भएको सार्वजनिक गरिएको थियो ।

११ औँ सामाजिक लेखाजोखाका सहभागीहरु

संस्थाको २३ औं वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न :

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको २३ औं वार्षिक साधारण सभा ६ सेप्टेम्बर २०१८ मा संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय भूमिघरमा सम्पन्न भयो । सभामा आत्मनिर्भर केन्द्रको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को आर्थिक तथा प्रगती प्रतिवेदन अनुमोदन गरी आगामी कार्ययोजना पेश गरिएको थियो । उक्त साधारण सभाले संस्थाको नयाँ नेतृत्वे चयन भएको छ ।

साधारण सभामा सदस्य संस्थाका सचिव गोपाल थापा मगरद्वारा वार्षिक कार्यक्रम प्रगती प्रतिवेदन पेश भयो । उहाँका अनुसार संस्थाले आ.व २०७४/७५ मा ४ हजार १ सय १६ जना मोहीलाई ३०८.०८ हेक्टर क्षेत्रफल जग्गामा, गाउँब्लक नापीबाट २,९५६ परिवारले २९.२८ हेक्टर जग्गामा, २,८८२ परिवारले ४८.७९ हेक्टर गुठी जग्गाको मोही पूर्जा प्राप्त गर्न सहयोग गरेका थियो । यस्तै २ हजार ४ सय ९६ परिवारले ५२१.३३ जमिनको संयुक्त पुर्जा निर्माण गरेका थिए । यो आर्थिक वर्षमा संस्थाको सहजीकरणमा १ हजार १ सय ३४ जोखिमयुक्त क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका परिवारले सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरणका लागि ३० हेक्टर जग्गा खरिद गरेका थिए । यी सबै उपलब्धी संस्थाले राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च, जिल्ला भूमि अधिकार मञ्च तथा अन्य रणनीतिक साझेदारहरूको सहयोगमा हासिल गरेको थियो ।

यहि साधारण सभाले सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको नयाँ कार्यसमिती पनि चयन गरेको छ । आगामी तीन वर्षका लागि चयन भएको नयाँ कार्यसमितिमा अध्यक्षमा गोपाल थापा मगर, उपाध्यक्षमा उमा अर्याल, सचिवमा हरिप्रसाद पुडासैनी, सरस्वती कटवाल, सदस्यहरुमा सारिका राई, मान बहादुर क्षेत्री, नारायणराम सार्की निर्वाचित हुनुभएको छ ।

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको जिम्मेवारी ग्रहण गर्दै नवर्निवाचित कार्यसमितीका सदस्यहरु

विस्थापितहरूद्वारा पुनर्स्थापनाका लागि जग्गा खरिद :

यस महिना विस्थापित पुनर्स्थापना अन्तर्गत धादिङमा ५, रसुवा ५, नुवाकोटमा ७ र रामेछापमा ३ गरी जम्मा २० विस्थापित तथा जोखिमयुक्त क्षेत्रका परिवारले सुरक्षित स्थानमा ०.३६ हेक्टर जग्गा जग्गा खरिद गरेका छन्। यी मध्ये १६ परिवारको संयुक्त (श्रीमान्-श्रीमती) नाममा जग्गा रजिष्ट्रेसन पास भएको छ। जग्गा खोजी, निवेदन तथा सिफारिस पत्रहरू तयारी र जग्गा दर्ता गराउनको लागि जिल्ला, स्थानीय तहमा समन्वय तथा सहजीकरणमा आत्मनिर्भर केन्द्रको टिमले सहयोग गरेको थियो ।

नुवाकोट जिल्ला म्यागड गाउँपालिका वडा नं. ४ किम्ताडका ७ परिवार जोखिमयुक्त क्षेत्रका परिवारले सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने प्रक्रियामा जग्गा खरिद गरिएपछि सामूहिक तस्विर खिचाउदै ।

वकालतीय क्षमता विकास तालिम सम्पन्न

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रले केयर नेपालको सहकार्यमा ओखलढुङ्गा, उदयपुर र सिरहा लिल्लामा भूमि अधिकार सुनिश्चिताका लागि विभिन्न कार्यक्रम संचालन गर्दै आएको छ। यस कार्यक्रम अन्तर्गतका र अन्य केहि जिल्ला भूमि अधिकार मञ्चका अगुवाहरुलाई समाजवादउन्मूख अर्थतन्त्र निर्माण र समतामूलक एवम् दिगो विकासको लागि जनमुखी भूमि व्यवस्थासम्बन्धी ३ अक्टोबर देखि ७ अक्टोबर २०१८ असोज सम्म भूमिघरमा तालिम प्रदान गरियो। तालिममा राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च र जिल्ला भूमि अधिकार मञ्चका १५ महिला सहित २८ जनाको सहभागिता थियो।

यस तालिमको मुख्य उद्देश्य अगुवा भूमि अधिकारकर्मीहरुको वकालतसम्बन्धी क्षमता विकास गर्नु हो। तालिमले अगुवा भूमि अधिकारकर्मीहरुको स्थानीय, राष्ट्रिय र विश्व परिवेश विश्लेषण गर्ने क्षमता तथा नेतृत्वको सीपलाई बढावा दिन सहयोग गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। यस्तै राज्यको परिवर्तित संरचनामा अगुवाहरुले जनमुखी शिक्षा र रूपान्तरणकारी सिकाई प्रक्रियासम्बन्धी समुदाय तहमा अभ्यास गरी जनमुखी भूमि व्यवस्थाको वकालतका सामग्रीको विषयमा सहजीकरण गरिएको थियो।

तालिमको प्रमाणपत्र सहित सामुहिक तस्वीर खिचाउँदै सहभागीहरु

अनुसुचीहरू :

सफलताको कथा

क.नयाँ घर बनाउँदाको खुसी :

जानुका थापामगर (४९) रसुवा जिल्ला उत्तरगाया गाउँपालिका वडा नं ४ पैरेवेशीकी बासिन्दा हुन्। नुवाकोटमा जन्मेकी थापाको सानै उमेरमा बिहे भयो। ठुलो परिवार भएकाले भएको जमिनको उत्पादनले ६ महिना धेरथोर खाना पुग्ने जानुकाको परिवार सहित ७१ परिवारलाई २०७४ साल साउन २२ गतेको अविरल वर्षा र पहिरोका कारण विस्थापित हुन बाध्य भयो।

साना किसान परिवारकी जानुका र उनको परिवारको जीविका खेतीपातीबाट उत्पादन

हुने अन्नपात र पशुपालनमै निर्भर थियो। जानुका भन्निछन् “पहिरेबेशीमा भएको ६ रोपनी जमिन नै हाम्रो खेत र घडेरी हो। दुखले पनि गरिबलाई मात्र छान्छ भन्ने यहि हो। ७२ सालको भूकम्पले नि धेरै क्षति गयो। बसेको घर भत्कायो। थोरै जम्मा गरेको पैसा पनि सबै त्यही घरमा लगायाँ। कृष्ण पनि तिर्न नपाउँदै फेरि ७४ को पहिरोले बगायो। भुकम्पले त घर मात्र लगयो। पहिरोले त बस्ने जमिन समेत लग्यो। हेर्दा हेर्दै गाउँलाई नै बस्न खान मुस्किल हुन थाल्यो।”

जानुका सहित ७१ घरपरिवार पैरेवेशी बाट नौवीसेमा सर्न बाध्य भए। थापा सुनाउँछन् “रकम जति थियो सबै घरमा नै सक्यो। खेतीपाती गर्न पनि केहि महिना अफ्ठेरो भयो। श्रीमान्नको श्रममा नै भरपर्नु वाहेक अरु उपाय थिएन। यसै बेला गाउँमा भूमि अधिकार मञ्च र आत्मनिर्भर केन्द्रले विस्थापितको तथाङ्क सङ्कलन गर्दै थियो। हामी ७१ जनाको नाम पनि त्यसमा समावेश भयो। हाम्रो नाम लाभग्राही सूचिमा भएको कारण सरकारको २ लाख अनुदान पाउने भईयो। तर एकलै कसरी बस्नु भनेर १६ घर मिलि एकीकृत बस्ती निर्माणका लागि जमिन किन्याँ। जमिनको पूर्जामा मेरो पनि नाम भयो। आत्मनिर्भर केन्द्रले घरमात्र नभई संयुक्त पुर्जा पनि दिलायो।”

हाल जानुका सहित १६ परिवारले ६४ आना जमिन खरिद गरि घर बनाउने कार्य सकेका छन्। नयाँ घरमा बस्नपाउँदा खुसी हुदै जानुका भन्निछन् “हाल बसोबास सुरु गरेको ठाउँ र पुरानो बासथलो ३० मिनेट पैदल पछि पुग्न सकिन्दै। पुरानो ठाउँमा खेतीपाती गर्न सजिलै आवात-जावत गर्न सजिलो छ। नयाँ सुरक्षित स्थानमा घर बनाई बस्न पाउँदा खुसी भएका छौं। हामीले सोचेका थियों अब पहिरो क्षेत्रमै कसरी बस्न सकिएला? तर घर मात्र नभई जमिनमा पनि पो पहुँच भयो।”

मासिक भलकहरु

वकालतीय क्षमता विकास तालिमका सहभागीहरु

२३ औं वार्षिक साधारण सभाबाट चयन भएको नवनिर्वाचित कार्यसमिती

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रले प्रकाशन गरेका पुस्तक विमोचन गर्दै बाँयाबाट क्रमशः सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रका अध्यक्ष गोपाल थापा मगर, प्रतिनिधि सभाको कृषि, सहकारी तथा प्राकृतिक स्रोत समितीका अध्यक्ष पूर्णकुमारी सुवेदी, राष्ट्रिय सभाकी उपाध्यक्ष शशिकला दाहाल तथा राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्चका अध्यक्ष ल्याम बहादुर दर्जी ।

यस महिनाका प्रकाशनहरु :

नेपालमा विद्यमान स्थानीय भूसम्बन्धका प्रचलनहरु :

http://www.csrcnepal.org/uploads/publication/Shn_30UaHygNUcUX0XPbn7H9aB35Eeqj.pdf

एघारौं सामाजिक लेखाजोखा प्रतिवेदन :

http://www.csrcnepal.org/uploads/publication/f8BXSB1HIID_q9tbrsg-sRG_x5j1BnCH.pdf